

European
Union
Kosovo

Fuqizimi i të rinjve dhe grave drejt punësimit në rajonin e Ferizajt dhe Mitrovicës

*KAPITALIZIMI i përvojës
2.5 VJEÇARE*

Ky raport është përgatitur nga

Elizabeth Gowing

European
Union
Kosovo

"Ky publikim u botua me mbështetjen financiare të Bashkimit Evropian.
Përmbajtja e saj është përgjegjësi e Caritas Kosova dhe nuk reflekton
domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian".

Projekti

Në mjedisin sfidues për mundësi punësimi në Kosovë, disa grupe përballen me më shumë sfida se sa tjerët. Projekti i Caritas-it për Fuqizimin e të Rinjve dhe Grave drejt Punësimit në Ferizaj dhe Mitrovicë ka punuar me këto grupe për të siguruar qasje në punësim.

Këto materiale

Këto materiale identifikojnë sfidat e veçanta të kontekstit në të cilin ka punuar projekti dhe më pas përcakton karakteristikat kryesore të aktiviteteve që kanë çuar në sukses dhe që mund të zbatoheshin në vende tjera për të trajtuar sfida të ngjashme. Ato japin hollësi rreth asaj që është bërë, si dhe karakteristikat se si është bërë, me disa rekomandime dhe një seksion të shkurtër mbi procesin e hulumtimit dhe intervistimit përmes së cilave janë identifikuar karakteristikat kryesore të paraqitura këtu.

Materialet u drejtohen organizatave të tjera donatore ose zbatuese, në Kosovë dhe më gjerë, të angazhuara për fuqizim të të rinjve dhe grave në punësim. Ato përmbledhin ato që Caritas-i ka mësuar për mënyrat më efektive për të sjellë ndryshime të

qëndrueshme në këtë fushë dhe synojnë t'u mundësojnë të tjerëve t'u shërbejnë në mënyrë të ngjashme grupeve të pafavorizuara.

Përmes dëshmive të partnerëve të projektit janë ilustruar në këto materiale shembuj të përvojave dhe të mësuarit në mënyrë që zërat, historitë dhe reflektimet e punëkërkuësve të mund të dëgjohen.

Konteksti

Konteksti për projektin karakterizohet me papunësi të lartë dhe praktika të padrejta të punësimit. Situata është më e keqe për gratë sesa për burrat, dhe paragjykimet e bëjnë akoma më të vështirë për grupet etnike të pakicave romë, ashkali dhe egjiptiane sesa për ato nga komunitetet etnike shumicë; të rinjtë përballen me sfida të veçanta të qasjes në tregun e punës. Për më tepër, njëri nga lokacionet e projektit - Mitrovica - përballlet me sfida specifike politike dhe sociale. Për më tepër, natyrisht gjatë vitit 2020 dhe 2021 projekti u përball me vështirësi në planifikim dhe bërje të ndryshimeve pozitive brenda kontekstit të pandemisë. Të gjithë këta faktorë mbivendosen dhe krijojnë sfida ndërseksionale për të pafavorizuarit e shumëfishtë.

Përveç këtyre sfidave, partnerët e projektit kanë identifikuar pengesa shtesë për angazhim në tregun e punës nga pikëpamja e politikave të mirëqenies sociale e cila nxit punëkërkuetit të mos merren me aktivitete të tilla si praktikat profesionale për të cilat ata marrin pagesa simbolike ose fonde për të mbuluar shpenzimet. Një trend i fundit që ndikon në qëndrimet ndaj punësimit në Kosovë është emigracioni që shihet si një reagim alternativ ndaj papunësisë.

Çfarë ka bërë projekti

Projekti ka qenë energjik dhe kreativ në arritjen e individëve nga grupet më të cenueshme, duke ndarë mundësitë e tij me persona që nuk ishin angazhuar në projekte të ngjashme më parë, duke përdorur një sërë strategjish nga të cilat mund të mësojnë organizatat e tjera.

Sapo aplikuesit potencial u njoftuan për projektin duke përdorur këto strategji që ishin përdorur rrallë më parë, një risi tjetër ishte heqja e një pengese për aplikimet për grante materiale duke ftuar ata që ishin të interesuar të fillojnë biznesin e tyre për të ndjekur trajnim për hartimin e një plani biznesi në vend se të

ftohen të paraqesin plane të biznesit. Procesi i përzgjedhjes së këtyre planeve u bë transparent në mënyra që ishin gjithashtu të reja për shumicën e pjesëmarrësve.

Më pas u ofrua trajnim për aftësi të buta dhe përmbajtje teknike dhe u dhanë grante për mbështetje materiale për të përmbushur nevojat e përcaktuara në planet e suksesshme të biznesit. Projekti vazhdoi me mbështetje individuale për punëkërkuetit e mëparshëm dhe aktualë edhe pas trajnimit dhe sigurimit të pajisjeve. Ata që kishin përfunduar me sukses trajnimin u vunë në kontakt me mundësitë e praktikës profesionale, dhe vendet e punës dhe mentorimi u siguruan për punëkërkuetit e margjinalizuar.

Si dhe zhvillimi i aftësive dhe horizonteve të këtyre punëkërkuetesve të mëparshëm dhe aktualë, projekti planifikoi një vizitë studimore në Francë për të ndarë përvojën e praktikave të mira me stafin nga komunitet dhe nga qendrat e punësimit. Për ata të cilët projekti i kishte mbështetur për të themeluar biznese, u organizuan udhëtime me ndikim të qëndrueshëm dhe të matshëm në Serbi dhe Shqipëri për të vizituar panairë tregtare dhe biznese në fusha të ngjashme.

Një rezultat nga një prej vizitave studimore u mbështet në një model të parë në Serbi dhe bashkoi shumë elementë të suksesshëm të projektit - krijimin e një rrjeti të grave në biznes në Ferizaj, me pikën e tyre të shitjes në qytet, si dhe mundësinë për mbështetje dhe zhvillim të ndërsjellë.

Si arriti projekti sukses

Nëntë karakteristika të qasjes së projektit janë identifikuar se kanë kontribuar në suksesin e tij. E para nga këto është partneriteti - një nga 'parimet udhëzuese' në krijimin e projektit dhe i zbatuar për një sërë palësh të interesuara - duke bashkuar shoqërinë civile, institucionet lokale dhe biznesin në shërbim të punëkërkesve. Partneriteti nuk ishte vetëm në letër, dhe partnerët e projektit folën për realitetet e funksionalizimit të marrëdhënieve të tilla. Një faktor kontribuues ishte komunikimi efektiv nga ekipi i projektit për të përputhur realitetet e jetës së partnerëve të projektit. Kjo nga ana tjetër ndërtoi një tipar tjetër të suksesit të projektit, i cili ishte cilësia e marrëdhënieve dhe kujdesi i investuar në to: si midis anëtarëve të ekipit të Caritas-it

edhe partnerëve të projektit, por gjithashtu, për shembull, ndërmjet trajnerëve dhe pjesëmarrësve në kurs që çoi në të mësuar dhe motivim më të mirë

Një faktor tjetër për suksesin e projektit ishte gatishmëria për tu përshatur. Natyrisht, kjo ishte e nevojshme në kontekstin e pandemisë, por gjithashtu u pa në qëndrimin ndaj detajeve të tilla si përmbajtja e kursit.

Në mënyra të tjera, gjithashtu, projekti nuk ishte i kufizuar në arritjet e përcaktuara në dokumentin e projektit - ndikimi shkoi përtej numrave të synuar për angazhim, siç dëshmohet nga efekti që ndryshon jetën e mundësive të shkëmbyera. Transformimi për të cilin disa partnerë të projektit folën me pasion gjithashtu i motivoi ata që 'ta shpanguanin atë me dikë tjetër' me një efekt shumëzues, ku ata ndanë me të tjerët mundësitë që kishin pasur në projekt.

Kjo çoi në rritjen e qëndrueshmërisë dhe ishte pjesë e etikës së fortë të punës që u dëshmuar në bisedë me kaq shumë prej atyre, mundësitë e të cilëve janë përmirësuar nga projekti.

Fig. 1: Harta e Kosovës me vendndodhjet të theksuara e projekteve

Nivelet tronditëse të larta të papunësisë në të gjithë popullsinë maskojnë një situatë akoma më të keqe për grupe të veçanta. Sfidat specifike përfshijnë:

a) Pozicioni i grave

Në Ferizaj, për shembull, regjistri i të papunëve përfshinë dy herë më shumë gra sesa burra. Sfidat që krijojnë këtë pabarazi të rëndë janë aq të larmishme dhe të thella sa mund

të vërehen në shumë shoqëri patriarkale: nga pritjet dhe kufizimet e grave në familje dhe më të gjera shoqërore, te bindjet e tyre për veten e tyre të përziera me frikën e fuqishme të kërcënimeve për sigurinë dhe ngacmimet e tyre personale, dhe traditat shtypëse

"Kur dilni si grua nga fshati, ata thonë" ku po shkon? "(Gruaja që filloi biznesin, Mitrovica e Jugut)

*"Si gra në Kosovë kemi zero besim"
(punëdhënëse, Ferizaj)*

"Çfarë dyshimesh kisha para se të filloja? Ishte hera e parë që pashë atë makineri CnC dhe pashë vetëm burra që punonin në të "(grua e re e trajnuar brenda projektit, Mitrovica e Veriut)

"Unë isha e para që shkova në shoqatën e bletarëve. Kishte 200 - 300 burra dhe unë isha gruaja e vetme, por i thashë vetes 'ata janë thjesht njerëz; Unë jam një person "'(gruaja që filloi biznesin, Mitrovica e Jugut)

"Si gra, problemi ynë është trashëgimia e tokës. Unë do të doja të aplikoj për një grant për një traktor, por dokumentet janë në emrat e burrave "(gruaja që filloi biznesin, Mitrovica e Jugut)

"Shumë organizata punojnë për të drejtat. Por mendoj se nëse gratë kanë zhvillim ekonomik atëherë ato kanë të drejta (Gruaja themeluese e shoqatës profesionale, Ferizaj)

"Çfarë dyshimesh kisha? Pyesja veten se çfarë do të mendojnë familjet e grave për projektin "(anëtar i Komitetit të Menaxhimit)

"Cilat sfida ishin atje? Sfidimi i normave gjinore "(anëtar i ekipit Caritas)

"Një sfidë ishte tek gratë që nuk kishin dalë kurrë nga shtëpia. Për ato dukej absurde të ishin përfituese. Ato janë nga zonat rurale dhe ishte si të binte nga qielli. Ato ishin kaq të lumtura dhe me energji ". (Anëtar i stafit të Qendrës së Punësimit Ferizaj)

“

Unë duhet të marr një nga djemt e mi me vete kur shkoj te furnizuesi i luleve. Kur shkoj në restorante për të diskutuar një kontratë për lulet e tyre, ata mendojnë se do të jetë më lirë të blejnë nga një grua. Duhet ta mbash kokën kështu ", thotë ajo, duke u përkulur.

"Asgjë nuk më ka ndodhur, por si një grua që shkon në këto vende frikësohesh. Kur shkoni në depon e luleve pas orarit të punës dhe atje është vetëm një roje sigurie. Ai do të hapet për ju, por si një grua e vetme, a do të guxonit të hyni brenda?

Gruaja që filloi biznesin përmes këtij projekti, Ferizaj

”

b) Situata për të rinjtë

“

60% e të dhënave tona për punëkërkuessit janë të rinj

Drejtor, Qendra për Punësim në Mitrovicë

”

Në mesin e të rinjve të Kosovës (15-24 vjeç) 61% janë të papunë (56% e meshkujve dhe 71% e femrave), gjë e cila i jep Kosovës nivelet më të ulëta të pjesëmarrjes në fuqinë punëtore për të rinjtë në Ballkanin Perëndimor.

Një e treta e të rinjve të Kosovës nuk janë as të punësuar dhe as nuk ndjekin arsim ose trajnim (NEET). Rreth

20,000 të rinj hyjnë në tregun e punës në Kosovë çdo vit. Sipas vlerësimit të Bankës Botërore për rezultatet e tregut të punës të të rinjve 2010, tranzicioni nga shkolla në punë është i rrallë tek gratë e reja ndërsa burrave të rinj u duhen rreth 10 vjet. Shumica e të papunëve kanë kërkuar punë për më shumë se një vit.

c) Praktikrat e padrejta të punësimit

Njofësi është një fjalë shqipe e cila përkthehet lirshëm si 'kë e njeh'. Ekzistenca në Kosovë e këtij përcaktuesi të fuqishëm nëse një individ do të punësohet apo jo është po aq korroziv sa besimi në ekzistencën e tij. Nëse nuk kanë kontakte në një kompani apo fushë të caktuar, punëkërkuesit mund të shtyhen që të mos aplikojnë për një vend pune

për shkak të besimit të tyre se vendimi do të përcaktohet nga njofësi. Nëse ata aplikojnë, por më pas nuk e marrin punën, një besim në njofësi - qoftë i justifikuar ose jo - do të formojë gatishmërinë e tyre për të nxjerrë mësim nga përvoja. Dhe sigurisht, kur rekrutimi shkon (ose besohet të kandidojë) në njofësi, atëherë ata që janë tashmë të marginalizuar bëhen edhe më shumë të marginalizuar.

“

Unë e doja shkollën, por nuk shkova në universitet sepse miqtë e mi që shkuan në universitet punonin si kamarier – vendin e punës e gjeni vetëm përmes njofësi

Gruaja e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Mënyra e vjetër është t'u ofroni punë njerëzve që i njihni, pavarësisht nëse dinë ta bëjnë këtë punë apo jo. Tani le t'u japim mundësi atyre që dinë ta bëjnë punën. Ajo ka një shans të tregojë se çfarë mund të bëjë. Atëherë varet nga ajo.

Punëdhënësi, Ferizaj

”

“

Në një projekt tjetër kam bërë një praktikë për 4 muaj pa pagesë dhe nuk kam marrë asnjë certifikatë

Gruaja nga Mitrovica e Jugut u trajnua në këtë projekt

”

Mbrojtja e dobët ligjore dhe sundimi i dobët i ligjit për zbatimin e dispozitave ligjore që ekzistojnë nënkuptojnë që shfrytëzimi i punëtorëve është i përhapur. Keqkuptimet ose premtimet e thyera

rrallëherë kanë dëmshpërblim ligjor, dhe njerëzit e zakonshëm nuk kanë gjasa të ndiejnë sigurinë e mbështetjes ligjore kur nënshkruajnë një kontratë.

“

[Bizneset e tjera] na thonë se do të paguhemi 300 euro në muaj, por ne marrim 180 euro ose ata nuk na japin drekat që premtuan se do të përfshiheshin çdo ditë

Një djalë i ri në Ferizaj, i cili filloi biznesin e tij me një grant material përmes projektit

”

Qasja në mundësitë e tregut të punës pasqyron diskriminim dhe paragjykim më të gjerë, duke e bërë

më të vështirë për pakicat etnike ose gratë për të gjetur punë.

“

Është problem sepse punësojnë familjen - shqiptarët nuk i duan ashkalinjtë në shtëpinë e tyre, dhe anasjelltas

Një i ri ashkali në Ferizaj i cili filloi biznesin e tij me një grant material përmes projektit

”

d) Konteksti politik / shoqëror në Mitrovicë

**Na duhet më shumë zhvillim ekonomik sesa përqendrim në politikë.
Ky është prioriteti kryesorë për Kosovën**

Anëtar serb i ekipit Caritas

Qëndrueshmëria e Mitrovicës si qytet shpesh përdoret si prokurë për qëndrueshmërinë e Kosovës. Ky qytet në veri të Kosovës, përmes të cilit kalon lumi Ibër, ka një popullsi me shumicë serbe në veri të lumit dhe një popullsi me shumicë shqiptare në jug të lumit. Institucionet në veri përfshijnë ato të drejtuara nga Beogradi dhe ato nga Prishtina. Rastet e shpeshta të ngërçit mbi atë

se kush në të vërtetë ushtron autoritet mbi elementë të rëndësishëm të jetës së përditshme (përfshirë shkollat dhe mirëqenien sociale) dhe vështirësitë shoqëruese në të bërit biznes kanë çuar në amulli të ekonomisë së qytetit. Shoqatat profesionale të intervistuar thënë se qyteti ka numrin më të lartë të rasteve të njerëzve me mirëqenie sociale në tërë Kosovën

“

**Nëse jeni duke punuar nën qeverinë e Kosovës,
por po udhëzoheni nga qeveria e Beogradit, si
mund të veproni në interes të individëve?**

Një serb i intervistuar i cili dëshiron të mbetet anonim

”

”

**Një dyshim që kisha para se të fillonte projekti
ishite rreth asaj se sa njerëz në Mitrovicën e
Veriut do të ishin të gatshëm të regjistroheshin
në zyrën e punësimit [drejtuar nga Prishtina]”**

Anëtar serb i ekipit Caritas

“

e) Ndërsektorialiteti

Ndërsektorialiteti i referohet natyrës së ndërlidhur të kategorizimeve shoqërore të cilat krijojnë sisteme të disavantazheve të mbivendosi dhe të ndërvarura. Sfidat e mëtejshme krijohen për punëkërkuarit kur ekziston një kombinim i faktorëve të tillë si ata të identifikuar më lart, ose të tjerë si aftësia e kufizuar

(85% e kosovarëve me aftësi të kufizuara janë të papunë). Kështu, sfidat për të rinjtë janë më të vështira për ata që nuk janë vetëm të rinj, por nga një komunitet etnik pakicë siç janë romët, ashkallitë ose egjiptianët të cilët përballen me racizëm të përhapur dhe të institucionalizuar. Po kështu, sfidat për gratë janë më komplekse për gratë nga këto komunitete.

”

Gratë rome të trajnuara në punën e kuzhinës përballen me paragjykime të dyfishta që i ndalojnë ato të gjejnë punë ose madje edhe praktikë - bizneset nuk do t'i punësojnë sepse nëse shqiptarët dëgjojnë se ka "një rom, ashkali ose egjiptian (ata përdorin një term përçmues) në kuzhinë" ata nuk do të drekojnë atje. Por baballarët e tyre nuk dot'i lejojnë ato gjithsesi, duke thënë "çfarë do të mendojnë njerëzit se po bëni nëse dëgjojnë se po punoni në një hotel.

Rasti i përshkruar nga stafi i projektit Caritas

“

f) Pandemia

Këtë vit kemi jemi kthyer 5-6 vjet mbrapa. Njerëzit kanë frikë të shpenzojnë para nga rezervat e tyre. Mërgata nuk po vjen. Qarkullimi i parave u ndal.

“

Shoqatat profesionale të Mitrovicës

Pandemia ka sjellë sfida në mënyrat e punës, fitimit dhe mësimin në të gjithë botën. Ashtu si me faktorët e tjerë ndërsektorial, ndikimi i tij

negativ është ndjerë më së shumti nga ata që tashmë ishin në disavantazh në tregun e punës dhe më gjerë.

g) Konteksti i politikës së mirëqenies sociale

Një element i kontekstit të politikës që e bën sfiduese për kërkuarit e punës të largohen nga papunësia është rregullorja që ndalon pagesat e mirëqenies sociale në momentin që ndonjëri pranon para në llogarinë e tyre bankare. Kjo nënkutonte që edhe shumtë simbolike të tilla si

mbulimi i shpenzimeve për transport për një praktikant bartnin një dënim të rëndë për dikë që ishte mbështetur në pagesa të mirëqenies sociale. Kjo u përmend si çështje nga punëkërkuarit në Ferizaj dhe Mitrovicë të cilët kishin përfunduar trajnimin brenda projektit, por nuk kishin mundësi të bënin një praktikë, si dhe nga shoqatat profesionale dhe stafi i projektit.

“

Ju keni dikë që ka pasur një jetë të tmerrshme dhe është plot angazhim, por që duhet të lërë praktikën e saj për shkak të humbjes së një pagese të mirëqenies sociale prej 100 eurosh në muaj

Anëtar i stafit të Caritas në ekipin e projektit

”

h) Emigrimi

Një hemorragji e kosovarëve në vendet e tjera ka ndodhur gjatë 7 viteve të fundit. Është vlerësuar se 70 000 njerëz (pothuajse 4% e popullsisë) u larguan në një eksod midis 2014 dhe 2015 . Kjo u shënuar më së shumti në popullatën rome, ashkali dhe egjiptiane, ku vlerësohet se një e katërta e popullsisë u

largua nga vendi në këtë kohë. Shumë hyjnë në vende të tjera në mënyrë të paligjshme, duke rrezikuar që të dërgohen përsëri në Kosovë, ku ata kanë mbetur pa pasuri. Sidoqoftë, tërheqja e këtij opsioni do të thotë që papunësia në Kosovë shpesh çon drejt në emigrim dhe efektet destabilizuese të migrimit të parregullt.

“

Nëse nuk kanë një punë, ata do të largohen nga vendi

*Grua që krijoi biznes përmes këtij projekti,
Mitrovica e Veriut*

”

Çfarë ka bërë projekti: komponentët kryesorë

I. Arritja e individëve nga grupet më të cenueshme

Meqenëse qëllimi i projektit ishte arritja e grupeve të marginalizuara, u mor një qasje gjithëpërfshirëse për shkëmbimin e informacionit në lidhje me mundësitë e projektit dhe që u drejtohej veçanërisht atyre që nuk kishin pasur mundësi me mjete të tjera - qoftë për shkak të gjinisë,

vendndodhjes rurale apo grupit etnik. Kjo nënkuptontetë mos mbështetesh në asnjë vektorë për informata (siç tha një i intervistuar, "Kush mund të garantojë se sa mirë i shpjegon Qendra për Punësim qëllimet e projektit? A po i informojnë ata vetëm të afërmit e tyre?")

Strategjitë e përfshira:

Organizimi i vizitave nga Stafi i projektit - përmes kryetarëve të fshatrave dhe shkollave - në 44 fshatra përreth Ferizajt për të prezantuar projektin

Fletushka dhe posterë

Informacion përmes faqes në internet dhe rrjeteve sociale

Radios

Vizitat derë më derë

Shkëmbimi i informacionit me OJQ-të e tjera, universitetin, Qendrën për Punësim

“

E dija që kisha një avantazh si një Ashkali

I riu që krijoi biznesin e tij përmes projektit, Ferizaj

”

“

Unë jam 48. Unë kam qenë një amvise. Koha po kalon - ky është shansi ynë i fundit

Gruaja që ndoqi trajnimin, Ferizaj

”

“

Askush nuk ua kishte dhënë këtë shans grave më parë. Kisha vetëm 4 vjet shkollë

Gruaja e cila ishte trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Shumica e projekteve janë për nën-30 vjeç. Por nëse punon me lopë nuk je nën 30 vjeç. Unë nuk doja të bëja diçka me kompjuterët. Nuk mund të hyja në projekte të tjera për shkak të moshës

*Gruaja e cila filloi biznesin e saj përmes projektit,
Mitrovica e Jugut*

”

“

Unë po i tregojë projekteve të tjera në lidhje me qasjen e Caritas duke përdorur radio, rrjetet sociale, uebfaqen, kryetarë fshatrash, shkolla

Pika e kontaktit të projektit në zyrën e BE-së

”

“

Unë kurrë nuk kisha shkuar në fshatra: thjesht qëndruam në zyrë ose vizituam biznese. Zyrtarët e tjerë më thanë se e bënin këtë por unë kurrë nuk e kisha parë asnjëherë

Anëtar i stafit në Qendrën për Punësim, Ferizaj

”

Si rezultat, 45 përfituesit e projektit të intervistuar kishin dëgjuar për herë të parë për projektin nga

gjithsejt 16 burimesh të ndryshme (shih Shtojcën 1)

Janë pranuar

256 *kërkesa*

II. Mbështetje falas për hartimin e planeve të biznesit

Një risi e projektit ishte që aplikantët nuk ishin ftuar të paraqisnin një plan biznesi mbi bazën e të cilit

mund të merrej një vendim nëse ata do të fitonin një grant për biznesin e tyre. Në vend të kësaj, ata u ftuan të merrnin pjesë në trajnim për t'i mbështetur ata për të shkruar një plan biznesi.

“

Përvoja ime ishte se për të marrë një grant ju duhet të paguani diçka si 20% - ose 400 euro - për një makineri 2000 euro. Caritas ishte më i mirë se të gjithë të tjerët

Gruaja të cilës iu dha një grant material në projekt

”

“

Isha e shqetësuar se mos do të duhej të paguaja: disa trajnime kërkonin të paguhej 200 - 300 euro për një plan biznesi për t'u zbatuar. Këtë nuk kisha nevojë ta paguaja dhe është më mirë të shkruani vetë një plan në mënyrë që të dini se çfarë ka në të

Gruaja që krijoi biznesin e saj. Mitrovica e Jugut

”

“

Dikur jepja para pa mbajtur shënim. Tani kam mësuar rreth një plani biznesi dhe kujdesem për çdo pjesë 50 cent

Gruaja e cila krijoi biznes përmes projektit në Ferizaj

”

50 aplikacione u përzgjodhën për të marrë trajnim për planin e biznesit, duke rezultuar në **44** plane biznesi të paraqitura për grante materiale. **31** prej tyre ishin nga gratë dhe **13** nga të rinjtë (nga të rinjtë, **7** ishin meshkuj dhe **6** femra)

III. Përzgjedhja e përfituesve për grante

“

Vlerësimi i aplikacioneve u bë pa ndërhyrje nga jashtë - kjo nuk ndodhi jashtë projektit Caritas

Anëtar i komitetit të menaxhimit

”

Sapo gratë dhe të rinjtë të ishin trajnuar për të shkruar plane biznesi, u mor një qasje rigoroze për të siguruar një vlerësim të drejtë për atë se cili plan do të zgjidhej për financim me një grant material. Procesi i detajuar bëri një përshtypje të konsiderueshme për stafin e Qendrës për Punësim dhe Komitetin e Menaxhimit.

Anëtarët e komitetit (me pjesëmarrjen e shoqatave lokale profesionale dhe Qendrat për Punësim në Ferizaj

dhe Mitrovicë) së bashku vlerësuan individualisht secilën kërkesë me radhë, duke parë aplikacionet me numër, pa emra, për t'u siguruar nga ndikimi i njofësi. Vlerësimi u bë duke përdorur kriteret e rëna dakord dhe numri përfundimtar i pikëve, i bashkuar nga vlerësimet individuale, u përdor më pas për të identifikuar fituesit. Kodet e aplikacioneve të suksesshme u shpërndanë në faqen e internetit për transparencë për aplikantët.

25 aplikantë u zgjodhën për të marrë grante materiale

IV. Trajnim - aftësi teknike dhe të buta

“

Nuk mund vetëm të vendosni lule në ujë dhe të prisni derisa të shiten

Gruaja e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

Nevoja për trajnim praktik si për aftësitë teknike ashtu edhe për ato të buta është akute. Pjesa praktike e arsimit të mesëm në Kosovë është shumë e dobët dhe madje edhe arsimit teknik është shumë teorik, kështu që ekziston një kërkesë e lartë për trajnim. Projekti e plotësoi këtë kërkesë duke përfshirë trajnime shitje, marketing, mision, vizion, si shkruhet një letër motivimi, kontabilitet si dhe trajnim teknik për

parukeri, makijazh, thonj (manikyr, pedikyr), berber, gatim, qepje / rrobaqepësi, video redaktim, riparim i pajisjeve elektrike, zdrukthtari, dizajn i uebfaqes, marketing në media sociale, dizajn grafik, prerje dhe gdhendje me lazer.

Trajnerët u licencuan për të lëshuar certifikata të njohura ndërkombëtarisht në fund të kursit.

134 persona morën certifikata.

101 prej tyre ishin të rinj (**51** meshkuj,

50 femra) dhe **33** të tjerë ishin gra të moshuara

Një temë e përsëritur ishte mënyra se si trajnimi u bë i arritshëm dhe i rëndësishëm për pjesëmarrësit të cilët kishin pasur shpesh shumë pak arsim formal ose kishin qenë jashtë sistemit arsimor për një kohë të gjatë.

"Gratë nuk i kuptonin planet e biznesit - nuk e dinin se çfarë ishte 'vizioni' ose 'misioni'. Disa nuk e kishin përfunduar shkollën, kështu që unë u detyrova ta bëja atë të thjeshtë. 'Le të themi se do të shisnit byrekë dhe pite. Sa kushton një kilogram miell, sa kushton një tepsi pjekjeje? Sa energji elektrike ju nevojitet?'" (Trainer, Ferizaj)

"Ata i shpjeguan gjërat në një mënyrë që njerëzit e thjeshtë t'i kuptonin - thjesht, për t'u përshta-

tur me moshën tonë" (Gruaja që krijoi biznes përmes projektit në Mitrovicën e Jugut)

"Ata e bënë trajnimin të përshtatshëm për ne. Trajnerët ishin më lart se ne, por unë u thashë atyre të flasin katundar ('si njerëzit nga fshatrat') (Gruaja që krijoi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut)

"Këshilla ime për dikë tjetër që mund të jetë i interesuar të bëjë trajnimin: Shkruaj gjithçka që ata thonë në trajnim - diapozitivët e thonë atë në një mënyrë, por ata e shpjeguan atë në një mënyrë që unë e kuptova" (gruaja që krijoi biznes përmes projektit në Mitrovicën e Jugut)

“

Unë u thashë trainerëve që të flasin si njerëzit nga fshatrat

Gruaja e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

“

Trajnimi na dha guximin për të filluar punën dhe për të mos qëndruar në shtëpi.

Gruaja e trajnuar në projekt në Ferizaj

”

“

**Nëse njerëzit janë të interesuar të mësojnë
ata janë të interesuar të punojnë**

Punëdhënësi, Mitrovica e Veriut

”

V. Grantet materiale

“

**Po të më kishe dhënë para, do t'i kisha
harxhuar ato atë ditë**

*I riu i cili filloi biznesin e tij përmes
projektit në Ferizaj*

”

Aplikantët e suksesshëm për grante materiale morën pajisjet për të cilat kishin aplikuar, përfshirë:

Tavolinë një luleshitës profesional

Skele

Pajisjet për larjen e veturave

Nje frigorifer

Pajisje për Kuzhinë

Një kompjuter për dizajn

Një printer për të prodhuar
forma prerje biskotash

Pajisjet e pasterizimit për
konservimin

Një makineri për të bërë pastë filo

Një inkubator

“

Isha i shqetësuar nëse kisha aksione të shtrenjta (lule) të cilat do të prisheshin nëse nuk do t'i shisja ato menjëherë. Marrja e një frigorifer bëri ndryshimin dhe tani kam kohë për të bërë gati porositë

Luleshitës i cili filloi biznesin përmes projektit në Ferizaj

”

“

Ne kemi pasur një tregti për një kohë të gjatë, por nëse nuk keni pajisje, atëherë nuk keni asgjë

I riu i cili filloi biznesin e tij përmes projektit në Ferizaj

”

“

Klientët e mi vijnë tek unë jo vetëm për shkak të punës sime por për shkak të pajisjeve që kam.

Një djalë i ri i cili hapi biznesin e tij një autolarje përmes projektit, Ferizaj

”

“

Unë nuk e konsideroja të bëja punën profesionalisht më parë sepse makineritë janë kaq të shtrenjta

Gruaja që filloi biznesin përmes projektit, Mitrovica e Veriut

”

“

Nëse nuk keni pajisje, atëherë nuk ka rëndësi nëse keni familje apo punonjës - e gjitha është e pavlefshme

Gruaja e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

VI. Mbështetje individuale për fillimin e punës

“

Nuk është vetëm marrja e grantit; por duhet vënë në përdorim të mirë atë që blen

Grua e cila krijoi biznes në Ferizaj

”

“

Unë nuk dua para; Unë dua punë

Një i ri ashkali në Ferizaj i cili filloi biznesin e tij me grant material përmes projektit

”

Projekti vazhdoi të mbështesë punëkërkesit e mëparshëm dhe aktualë me mbështetje¹ për 1. Ata që përfunduan me sukses trajnimin u treguan mundësi të praktikës, dhe punëkërkesve të marginalizuar u

sigurua punë dhe mentorim. Pesë shoqata profesionale janë identifikuar dhe të njëjtave iu është dhënë mbështetje për të ofruar këshillim për punëkërkesit.

“

**Unë u tregoj atyre – duke iu dhënë shembuj -
se ata mund të kenë sukses**

Shoqata profesionale, Mitrovicë

”

114 persona u trajnuan lidhur me kërkimin
e punës - **82** të rinj (**41** meshkuj,
41 femra) dhe **32** gra më të moshuara

24* përfitues të projektit tani janë të
vetë-punësuar

17 gra, **7** rinj (nga të rinjtë,
6 meshkuj, **1** femer)

***1** e re e zgjedhur për një material
nuk ishte në gjendje të fillonte biznesin
e saj për arsye shëndetësore

25 kompani ofruan punë praktike

Më shumë se **110** përfitues të projektit të
regjistruar në Qendrat e Punësimit

VII. Vizitat studimore

Projekti planifikoi mundësi për zgjerimin e horizonteve të palëve të interesit në të gjitha nivelet. Për ata që krijuan biznese, janë organizuar udhëtime në Serbi dhe Shqipëri për të vizituar biznese të tjera në fusha të ngjashme si dhe udhëtime për panairë. Personeli nga komunat dhe nga Qendrat e Punësimit patën vizitë studimore në Francë.

Përveç njohurive të marra, përfitimet e këtyre udhëtimeve përfshinin konsolidimin e marrëdhënieve ndërmjet palëve të ndryshme të interesit që udhëtojnë së bashku nga Kosova. Personeli nga sektori publik gjithashtu komentoi se projekti kërkoi punë shtesë prej tyre për të cilën ata nuk morën asnjë kompensim tjetër. Vizita studimore në Francë u mirëprit gjithashtu si bonus me të cilin u vlerësua puna e tyre dhe stafi theksoi se kjo u dha atyre prestigj në sytë e punëkërkesve dhe bizneseve lokale gjithashtu.

Rreziku i vizitave studimore në vendet më të pasura është se mund të përforcojë mungesën e burimeve në vendin e origjinës dhe të lërë vizitorët me një ndjenjë të respektit të shtuar për vendet jashtë atdheut të tyre, por gjithashtu edhe të rritë dëshpërimin për atë se duhet bërë gjërat me shumë më pak burime. Në këtë rast, pjesëmarrësit komentuan posaçërisht se 'Edhe pse buxheti është shumë më i madh, ne mund ta marrim modelin'. Bizneset shoqërore të vizituara gjithashtu dhanë si rezultat reflektime si p.sh. mbi problemet e alkoolit dhe drogës që trajtohen në Francë, të cilat nuk janë aq të shpërndara në Kosovë. Pjesëmarrësit gjithashtu komentuan mbi lidhjen midis autoriteteve lokale dhe bizneseve sociale dhe mbi raportimin e kujdesshëm të ndikimit.

Një pronar i një biznesi të hapur pa 'makinat që më duheshin përmes projektit komentoj mbi saktësisht' vlerën e panairit në Shqipëri, ku ai

“

Vizitat studimore në Beograd, Shqipëri dhe Novi Sad më larguan nga puna ime dhe më motivuan, duke më dhënë mundësinë për të shkëmbyer përvojat.

Një grua që kishte hapur biznesin e saj në Mitrovicën e Jugut

”

VIII. Rrjetëzimi

Nga vizitat studimore të kryera, gjëja me ndikimin më të drejtpërdrejtë në kthim ishte në rrjetin e grave që kishin hapur bizneset e tyre në Serbi. Gratë që u frymëzuan nga kjo tani kanë krijuar një rrjet të

ngjashëm që lidh një total prej 44 grave dhe kafenetë dhe dyqanet e tyre – ku shfaqen produkte nga bizneset në pronësi të grave - të hapura pak para se të mbaronte projekti.

IX. Reputacioni i Caritas

“

Unë nuk do ta kisha pranuar projektin nga ndonjë OJQ tjetër sepse nuk do të kisha besuar që aktivitetet do të ishin bërë me ndershmëri

Drejtori i Qendrës së Punësimit Ferizaj

”

Nga shoqatat profesionale, Komiteti i Menaxhimit, stafi i Qendrës së Punësimit dhe komuniteti i biznesit, të intervistuarit komentuan mbi fuqinë e reputacionit të mirë të Caritas. Shumë kishin punuar me Caritas në funksione të ndryshme - p.sh. kishin ndjekur trajnime në shkollë të

mesme, kishin punuar së bashku në një OJQ të mëparshme. Numri i njerëzve që njohin Caritas rritet me secilin projekt të suksesshëm, dhe secili prej tyre kontribuon më pas në gatishmërinë e partnerëve të mundshëm për të punuar së bashku në të ardhmen.

Si ia arriti projekti këtë: përmes qasjeve ndërsektoriale

I. Partneriteti: nëse doni mbërrini diçka shpejt, bëjeni këtë vetëm; nëse doni të mbërrini larg, atëherë bëjeni së bashku

“

Kur montoj një kuzhinë, unë i telefonoj mikut tim hidraulik për të montuar çeshmet

Një i ri i cili filloi biznesin e tij të zdrukthëtarisë përmes projektit në Ferizaj

”

Partneriteti ishte njëri nga 'parimet udhëzuese' në krijimin e projektit dhe u aplikua për një sërë palësh të interesit - duke bashkuar shoqërinë civile, institucionet lokale dhe biznesin në shërbim të punëkërkuësve. Partnerët ishin të llojlojshëm dhe kur të intervistuarit u pyetën se kush ndihmoi në arritjet e projektit ata identifikuan 17 akterë të ndryshëm.

Projekti u drejtua nga një komitet menaxherial i cili mbajti takime të rregullta për të rishikuar progresin e projektit dhe për të identifikuar dhe trajtuar çështjet përpara se ato të bëheshin problematike. Komiteti kishte përfaqësim nga të gjitha komunat e përfshira në projekt dhe nga bizneset lokale dhe me pjesëmarrje me rrotacion nga gratë dhe të rinjtë që trajnohen dhe

mbështeten në punë.

Partneriteti nuk mbeti vetëm në letër, por partnerët e projektit folën për realitetet e bërjes së marrëdhënieve të tilla funksionale. Një shembull i dhënë ishte nga një OJQ partnere e cila pa që pjesëmarrësit e projektit nuk dinin sa duhet për punën e Qendrave të Punësimit, kështu që ofroni 10 minuta stafit të Qendrës së Punësimit në fillim të takimeve të përshtatshme të OJQ-ve, në mënyrë që Qendrat e Punësimit të prezantojnë punën e tyre me pjesëmarrësit. Një anëtar i komitetit të menaxhimit iu referua përvojave të mëparshme ku 'partneriteti' nuk kishte qenë aq pozitiv dhe 'Në të kaluarën, organizatat na përdornin ne dhe paratë tona dhe e gjitha prezantohej si punë e tyre'.

Ata gjithashtu identifikuan se si një partneritet domethënës ishte bazë për qëndrueshmëri më të madhe të punës (shih 3bviii, më poshtë) - 'Qendra e Punësimit, shkolla e aftësimimit profesional, shkolla të tjera, departamenti komunal i të rinjve dhe OJQ-të janë të bashkuara dhe mund të punojnë në të ardhmen' tha njëri nga anëtarët e komitetit të menaxhimit.

Secili prej akterëve vlerësoi atë që u

kontribuu nga të tjerët - siç tha Drejtori i qendrës së punësimit në Mitrovicë, 'fakti që akterë të tjerë ishin të përfshirë rriti vlerën', dhe anëtarët e komitetit të menaxhimit gjithashtu vlerësuan sfondet e ndryshme që ata sollën. Diversiteti i ngjashëm u gjet dhe vlerësua në përkatësinë etnike të stafit të projektit, përfituesve dhe partnerëve të tjerë - nga komunitetet shqiptare, serbe, boshnjake, rome, ashkali dhe egjiptiane.

“

Çfarë do t'i thosha dikujt që është i interesuar t'i bashkohet këtij lloji të trajnimit? Do të takoni njerëz të rinj dhe komunitete të ndryshme. Ju do të ndryshoni mendim për komunitetet e tjera dhe do të ndihmoni njëri-tjetrin. Kur bëheni miq do të kaloni kohë më të mirë.

Të rinjtë e trajnuar përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

Puna në partneritet nuk do të thotë domosdoshmërisht që vendimet merren shpejt, dhe një i intervistuar identifikoi se përshtatjet që duheshin bërë në projekt kërkonin kohë për të arritur dakordim nga të gjithë, por ia vlente për pronësinë që rezultoi. Një qasje e ngjashme u mor në nivelin e prokurimit të granteve materiale, i cili ishte proces në të cilin morën pjesë përfituesit edhe pse kjo ishte më e

ngadaltë.

Shembulli më dramatik i arritjeve të projektit në partneritet ishte rrjeti i 44 bizneseve në pronësi të grave të përmendura më lart. Vizioni i grave është të lidhin bizneset e tyre për një shërbim të plotë për klientët - për shembull për një martesë ata mund të ofrojnë veshjen, zbukurimin e tryezës, tortën dhe ushqimin.

“

Ne duam që kur dikush vjen për të blerë nga njëri prej nesh, ata kalojnë tek të tjerët

Grua e cila ka hapur biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

Rrjetëzimi specifik ishte evident gjatë gjithë projektit – deri sa intervistuesi u ul për të intervistuar një pronar biznesi i cili po ofronte stazh për njërin nga gratë e reja të mbështetura përmes projektit,

anëtari i stafit të Caritas që kishte organizuar intervistën me ngut po i tregonte detajet një përfituesi tjetër i cili do të ishte në gjendje të ndihmonte në nevojën e biznesit për lule të freskëta.

“

Kishte gra që morën grante për të hapur parukeri apo rrobaqepësi dhe unë zgjodha suvatimin falë kontakteve të Caritas

I riu i cili hapi biznes përmes projektit në Ferizaj

”

Kushtet praktike për partneritet rreth ndarjes së hapësirës u përsërit si temë e cila mori kuptim gati metaforik. Një anëtar i komitetit të menaxhimit tha për partneritetin e tyre se "ishte sikur të gjithë ishin në një zyrë." Drejtori i qendrës së punësimin në Ferizaj tha për ofertën e tij

për Caritas, "Unë u ofrova atyre hapësirë këtu - që ta përdorin këtë hapësirë sikur të ishte ndërtesë e Caritas-it" dhe OJQ-ja që ofroi këshillim për gratë që kërkonin punë tha për qendrën e punës, "Ne ishim në gjendje të përdorim hapësirën sikur të ishte zyra jonë.

"Ndërkohë, stafi i Caritas-it foli rreth mënyrës se si u kishin thënë përfutuesve për zyrat e Caritas se 'kjo është shtëpia juaj' në mënyrë që këta partnerë të projektit 'të vinin dhe shkonin rehat për shkak të politikës së dyerve të hapura'.

Duket se ky partneritet u bë i mundur për shkak të vlerave të forta të përbashkëta, dhe njëra që ndihmoi shumë ishte zotimin për 'dëshirën për të ndihmuar'

"Unë e di që stafi i Caritas ka të njëjtën kënaqësi – të ndihmojnë dikë kur nuk ke nevojë ta ndihmosh" (Drejtori i Qendrës së Punësimit, Ferizaj)

"Doja të ndihmoja" (punëdhënës, Mitrovicë e Veriut)

"Çfarë do t'i thoni dikujt që dëshiron të futet në trajnim? Do të takoni njerëz të rinj dhe komunitete të ndryshme. Ju do të ndryshoni mendim për komunitetet e tjera dhe do të ndihmoni njëri-tjetrin" (të rinj të trajnuar, Mitrovicë e Jugut)

"Ndjenja më e mirë është të ndihmosh dikë" (Drejtori i Qendrës së Punësimit, Mitrovicë)

"Dëshira për të ndihmuar të tjerët dhe për të ndërtuar komunitetin - këto janë vlerat e Diakonie dhe Caritas" (Anëtar i stafit në Diakonie)

II. Komunikimi

Një faktor kontribues në këto partneritete ishte komunikimi efektiv nga ekipi i projektit me individë kryesorë - në veçanti, komunikimi që përputhej me realitetet e jetës së

partnerëve të projektit dhe përfs-hinte 'dëgjim të mirë' dhe ishte ajo që pika e kontaktit e BE-së e përshkruante si "i hapur" dhe transparent'.

“

Informacionet në lidhje me projektin nuk ndaluan në një nivel – ato vazhduan duke ngritur nivelin

Anëtar i komitetit të menaxhimit

”

“

Caritas-i u dha përgjigje të shpejtë përfituesve dhe aplikuesve - kjo nuk ndodh në komunë

Anëtar i komitetit të menaxhimit

”

“

Komunikimet e përditshme, takimet e rregullta - kjo ju jep një ndjenjë se ka progres. Ata dërgojnë e-mail dhe na pyesin me telefon nëse i kemi marrë ato

Anëtar i komitetit të menaxhimit

”

Komunikimi i vazhdueshëm me gratë në projekt gjatë fundjavave dhe në mbrëmje në Viber me grupe të tilla si ai vetëm për gratë që trajnohen për terapinë e bukurisë

Anëtar i stafit të Caritas

Nëse keni pasur komente, si i keni transmetuar ato te ekipi? Pinim kafe me anëtarët e stafit dhe do u tregojmë atyre për këto

Anëtar i komitetit të menaxhimit

“Ne kemi takime zyrtare të koordinimit, por gjithashtu pimë kafe dhe kemi telefonata”

Anëtar i stafit të Caritas

Faqja e projektit në Facebook ka **764** ndjekës

III. Ndërtimi i marrëdhënieve: Sa e fortë është kafeja juaj?

Ky komunikim krijoi një tipar tjetër të suksesit të projektit, i cili ishte cilësia e marrëdhënieve dhe kujdesi i treguar në to: jo vetëm midis anëtarëve të ekipit të Caritas-it dhe

partnerëve të projektit, por, për shembull, midis trajnerëve dhe pjesëmarrësve të kursit që çoi në të mësuar dhe motivim.

“

Stafi i Caritas-it ishin si anëtarë të familjes

Grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

“

Në seancën e parë të trajnimit, ne qëndronim të heshtura si statuja dhe trajnerit iu desh të vazhdonte të përpiqej. Na kanë pritur në mënyrën më të mirë

Grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

“

“Unë dola për kafe me pjesëmarrësit në trajnim dhe krijuam afërsi” (anëtar i stafit të Caritas-it)

“Njerëzit duan të shohin njëri-tjetrin kështu që ne pimë kafe. Ne shkojmë në shtëpitë e tyre dhe i pyesim për fëmijët e tyre ”(anëtar i stafit të Caritas)

“Nëse e shohim njëri-tjetrin në rrugë, ndalemi dhe pimë një kafe” (Anëtar i komitetit të menaxhimit)

”

IV. Ju mund të keni projekte aq sa dëshironi; janë këta njerëz që i bëjnë ato realitet (Drejtori, Qendra e Punësimit Ferizaj)

Vlerësimi për aftësitë dhe karakteristikat e veçanta të kontribuara në projekt nga individë kryesorë në ekipin e Caritas-it erdhi nga përfutuesit, si dhe në perspektivën e punëdhënësve, stafit të Qendrës së Punësimit, komitetit të menaxhimit ose BE-së. Këta anëtarë të stafit u

veçuan posaçërisht me lavdërime për 'energjinë' e tyre, të qenit 'aktiv pa ndërprerje', aftësitë e tyre komunikuese, se si ata 'i bashkojnë njerëzit', si 'asgjë nuk është shumë problematike', si një anëtar i stafit 'nuk e dëshiron të jetë vetë i suksesshëm, por dëshiron të gjithë të jenë të suksesshëm'. Siç thotë Drejtori i Qendrës së Punësimit Ferizaj, 'Ju mund të keni projekte aq sa dëshironi; janë këta njerëz që i bëjnë ato realitet'

V. Steve Jobs nuk e krijoi iPhone 12 për të filluar me: adaptim dhe përmirësim

Një faktor tjetër për suksesin e projektit ishte gatishmëria për tu përs-

htatur. Kjo ishte, sigurisht, e nevojshme në kontekstin e pandemisë, por gjithashtu u pa në qëndrimin ndaj detajeve të tilla si përmbajtja e kursit.

“

"Nëse përshtatni gjërat, atëherë mund të merrni këdo në projekt"

"Ofruesit e trajnimeve ishin shumë të mirë në përshtatjen e kurrikulës së tyre"

"Në bazë të komenteve, ne krijuam mundësi të re për aplikime në internet dhe patëm më shumë në mënyrë online se sa në formë fizike "

Anëtarët e ekipit të Caritas-it

“

VI. Përtej numrave: jo vetëm zhvillimi ekonomik por edhe zhvillimi socio-ekonomik

“

Kur zgjohemi në mëngjes, e dimë se ku po shkojmë

I ri i cili hapi biznesin e tij përmes projektit në Ferizaj

”

Kishte mënyra të tjera që projekti nuk ishte i kufizuar në arritjet e përcaktuara në dokumentin e projektit

- ndikimi kaloi numrat e synuar për angazhim, siç dëshmohet nga efekti i madh i mundësive të ndara.

”

Këshilla për dikë tjetër që bën projekt të ngjashëm? Investoni kohë dhe para në kontaktim (ang. outreach) . Duhet energji, por është ajo që e bën projektin të ketë ndikim më të madh të cilin nuk e shihni në numra

Anëtar/e i/e ekipit të Caritas

“

“

Zbulova kush isha

Koment i dhënë nga tri gra në fokus grupe të ndryshme në Ferizaj

”

“

Unë kam qenë punëtor dite. Tani jam shefi.

*Një djalë i ri të cilit iu ofrua përkrahje që ta fillojë
biznesin e tij përmes projektit në Ferizaj*

”

“

**Kur kam diçka për të bërë, zgjohem dhe e di që
do të shkoj në trajnim dhe e organizoj jetën
time më mirë**

Një grua e trajnuar në Mitrovicën e Veriut

”

“

**Ne e kemi ndryshuar mënyrën se si flasim tani,
mënyrën se si prezantohemi**

Një grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

“

Ata na mësuam ta kërkojmë atë që duam

Një grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

“

Mësova si të shkoja në komunë – ne shkonim më parë, por ishim në siklet

Një grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

“

Tani kemi më shumë guxim

Të rinj të trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Ishim të ndrojtur. Tani kam një certifikatë në dorë dhe e di që posedoj diçka. E kisha brenda meje por nuk e dija

Një grua e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Synimi im kryesor është të jem e pavarur – pastaj edhe fëmijët dhe burri juaj ju trajtojnë më mirë

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

“

Granti më dha një shtytje për të vazhduar para. Ai të jep shpresë

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

“

Gra me plot shpresë se mund të bënin diçka për veten e tyre

Pikë e kontaktit e BE-së

”

“

Dikur shqetësohesha se çfarë do të thoshin njerëzit. Pastaj mësova t'i besoj vetes – të bëhem zonjë e vetes

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

“

Kur ke një synim, gjërat bëhen më të lehta

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

“

Unë nuk po pres më nga burri im - ndihem mirë

Një grua e trajnuar në Mitrovicën e Jugut

”

“

**Mësova ta shoh veten si diçka
më madhështore**

Një grua e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

**Puna ime ka të bëj me kapitalizmin dhe ky pro-
jekt ka të bëjë me njerëzit në nevojë dhe
mbase nuk e dija që njerëz të tillë ekzistonin**

Anëtar/e i/e Odës Ekonomike, Ferizaj

”

“

Gratë mësuan të kenë besim në idetë e tyre

Anëtare e komitetit të menaxhimit

”

VII. Nuk mund të ndalesh në momentin që ke filluar. Fillova me një zgjua dhe tani kam 65: efekti shumëzues

“

Njerëzit më kanë ndihmuar kështu që unë dua t'i ndihmoj të tjerët

I riu i cili ka filluar biznesin e tij përmes projektit në Ferizaj

”

Transformimi për të cilin disa partnerë të projektit folën me aq pasion gjithashtu i motivoi ata që 'ta shpaguajnë këtë' me një efekt

shumëzues, ku ata ndanë me të tjerët mundësitë që kishin pasur në projekt.

“

Nëse dikush ju ndihmon atëherë duhet të kontribuoni me përpjekjen tuaj

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

“

Synimi im kryesor është që njerëzit të fillojnë dhe të rritin biznese dhe pastaj të vijnë të kërkojnë punonjës nga ne

Anëtar/e i/e stafit të Qendrës së Punësimit, Ferizaj

”

“

Unë kam qenë praktikant dhe tani kam praktikant në biznesin tim

Një djalë i ri i cili filloi biznesin e tij përmes projektit në Ferizaj

”

“

Gratë në fshatin tim më shohin duke shkuar në sesionet e trajnimit dhe më pyesin 'ku mund të shkojmë edhe ne?' - të gjitha gratë duan ta gjejnë veten

Një grua e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Gratë e dy vëllezërve të mi nga Kaçaniku kryen praktikën në të njëjtin vend me sugjerimin tim

Një grua e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Skema e fundit e BE-së është posaçërisht e dedikuar për OJQ-të me biznese dhe sektorin publik - si rezultat i përvojës me këtë skemë granti, kështu që Caritas ishte pionier

Pikë e kontaktit e BE-së

”

“

Unë e shoh ndikimin e projektit në krijimin e modeleve pozitive në komunitet

Anëtar i ekipit të Caritas

”

VIII. Qëndrueshmëria: ne nuk u dhamë atyre peshk; por i mësuam si të peshkojnë - për grante

'Efekti shumëzues' është pjesë e angazhimit të gjerë të projektit për qëndrueshmëri. Disa nga ata që kanë përfituar nga projekti kanë fituar tashmë grante të mëtejshme. Një grua me një plan për një fermë dhish, kërkesa e së cilës për një grant material nuk ishte e suksessh-

me, megjithatë e ka hapur fermën e saj me fondet e saj.

Për më tepër, projekti tërhoqi vëmendjen e Qendrës së Punësimit për punëkërkuesit dhe punëdhënësit, dhe për efektivitetin e punës praktike - një punëdhënësi tha, 'Unë e kontaktova fakultetin e gazetarisë për të marrë studentë të gazetarisë për punë praktike pas suksesit me këtë praktikant/e.'

“

Kjo nuk ka të bëjë me dhurimin e miellit dhe vajit por me zhvillimin ekonomik

Anëtar/e i/e stafit të Caritas

”

“

Të rinjtë kanë filluar të besojnë se mund të qëndrojnë në Kosovë - nëse shohin që njerëzit investojnë në idetë e tyre

Anëtar/e i/e komitetit të menaxhimit

”

IX. 'Ne jemi ata që zgjohemi të parët': zhvillimi i etikës së punës

“

Sikur të gjithë të mund të punonin si bletë

Një grua e cila ka filluar bletoren e saj përmes projektit në Mitrovicën e Jugut

”

Një tipar tjetër i suksesit të projektit kanë qenë lidhjet e qarta që ai ka krijuar midis aftësisë/punës dhe suksesit: e kundërta e të besuarit në njoftësi.

“

Kur punoni mund të arrini diçka. Nëse nuk punoni, mbeteni duarbosh

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

“

Njerëzit thonë që mund të keni sukses vetëm nëse njihni njerëzit e duhur, sepse kështu shkojnë gjërat në këtë shoqëri. Ata nuk e dinë për thirrjet në orën 7 të mëngjesit dhe gjithë punën, vetëm e vetëm për t'u mos varur nga burrat

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

“

Këshilla ime për dikë që është i interesuar ta bëjë atë që kam bërë unë? 'Mos flini; punoni'

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

“

Fillova të shisja gjëra të thurura në treg, njerëzit bënë porosi dhe unë sigurohesha që t'i bëja gati për ta brenda një jave. Hap pas hapi, u zgjerova, dhe tani ja ku jam!

Një grua e cila filloi biznesin e saj përmes projektit në Ferizaj

”

“

Kisha një porosi për një tortë dhe rryma u ndërpre. Fqinja ime ka një gjenerator kështu që e pyeta nëse do të mund t'ia paguaja lëndën djegëse dhe ta përdor furrën e saj. Mu desh të dilja në shi dhe nuk përfitova asgjë nga ajo shitje, por e bëra gjithsesi

Një grua e trajnuar përmes projektit në Ferizaj

”

“

Ju duhet ta krijoni fatin tuaj. Zoti do ta bëjë pjesën e vet dhe ju bëjeni tuajën.

Një grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

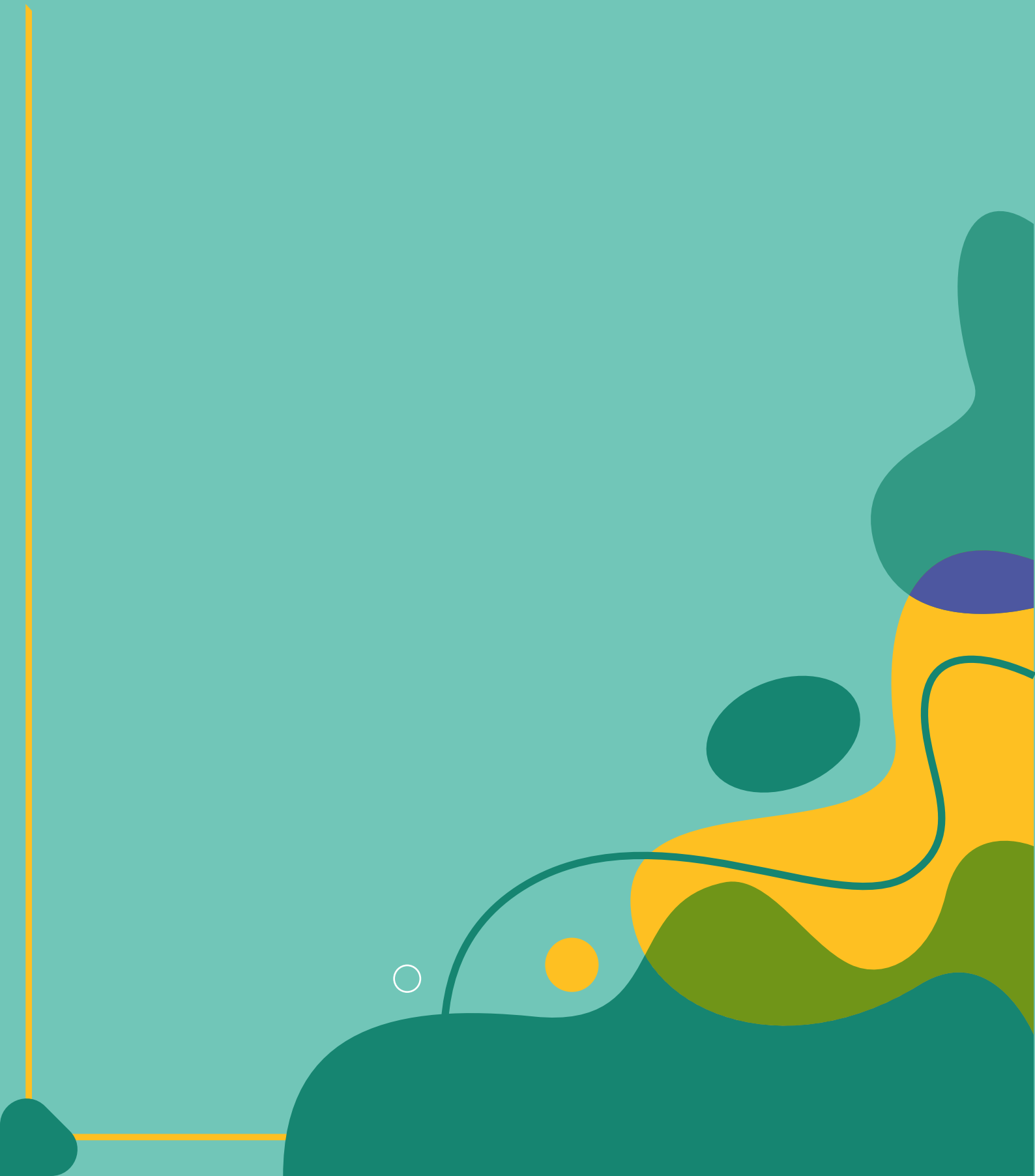
“

Njerëzit thonë 'si mund të zgjohesh herët?' Por, ju e dini që do të përfitoni diçka nga ajo.

Një grua e trajnuar në projektin në Ferizaj

”

Rekomandimet

'Çfarë këshille do t'i jepnit dikujt që është i interesuar të bëjë diçka të ngjashme?'

a) Qasuni zgjidhjeve për papunësinë duke u mbështetur në aftësitë dhe përvojën e një sërë **partnerësh** nga institucionet, bizneset dhe shoqëria civile. Angazhohuni për këtë partneritet në implikimet e tij praktike - p.sh. për ndarjen e hapësirës - dhe jo vetëm në letër.

b) Ndërpriteni praktikën e ftesës për aplikime për mbështetje të bizneseve përmes **planeve biznesore**. Kjo mund të jetë një pengesë për pjesëmarrjen e sipërmarrësve të cilët janë të aftë, por nuk kanë përvojë. Organizatat e tjera do të përfitojnë nga qasja e ndërmarrë nga ky projekt, ku në vend të ftesave për aplikime, bashkohen në trajnim për hartimin e një plani biznesor.

c) Bëhuni të qëllimshëm, të qartë dhe precizë në proceset dhe praktikën që sigurojnë **përzgjedhje me të vërtetë të drejtë dhe transparente** për çdo mundësi punësimi ose trajnimi.

d) **Përshtateni trajnimin** me nevojat dhe stilin e pjesëmarrësve, duke

folur në terminologji dhe me shembuj që kanë kuptim për realitetin e tyre të përditshëm.

e) Organizoni **vizita studimore** në rajon dhe më gjerë për t'i frymëzuar pjesëmarrësit dhe për ta ndarë praktikën, duke kërkuar rezultate praktike ose përsëritje të praktikave të mira që do të jenë të mundshme. 'Do të kisha paguar të shkoja në atë vizitë studimore, duke pasur parasysh atë që mësova' (Themeluesi i shoqatës lokale të biznesit)

f) 'Ambientet zyrtare ju kufizojnë': Përputhni **komunikimet** e projekteve me nevojat dhe preferencat e partnerëve, duke dërguar mesazhe të menjëhershme (ang. instant messaging) dhe telefonata - dhe kafe - aty ku është e përshtatshme, në vend që të varenit nga opsionet zyrtare të postës elektronike.

g) Pranoni dhe ndani ndërgjegjësimin për faktin që planet mund të duhet të **përshtaten** dhe kërkonit komente kthyesë për ta bërë këtë në mënyrë efektive.

h) Kërkoni efekte shumëzuese – si mund pjesëmarrësit e projektit të bëhen ambasadorë brenda dhe përtej komuniteteve të tyre. Trajnimi në të ardhmen mund të përfshijë edhe mentorim të qartë për këtë rol. Vetë këto materiale kontribuojnë në aftësinë e Caritasit për të ndarë me OJQ-të e tjera të mësuarit e tyre se si ta udhëheqin një projekt si ky. Ato gjithashtu duhet të ndahen me stafin përkatës të ministrisë dhe komunës.

'Një person i suksesshëm i merr të tjerët me vete'

i) Jini kreativ dhe energjik në kontaktimin e pjesëmarrësve potencialë të rinj nga grupet e përjash-tuara për t'i informuar ata rreth mundësive të projektit. Përdorini sistemet e fshatrave, shkollat,

mediat sociale, partnerët lokalë, mediat lokale 'Dilni dhe informoni shkollat, zonat rurale, kryetarët e fshatrave, rrjetet sociale' (Stafi nga Qendra e Punësimit, Ferizaj)

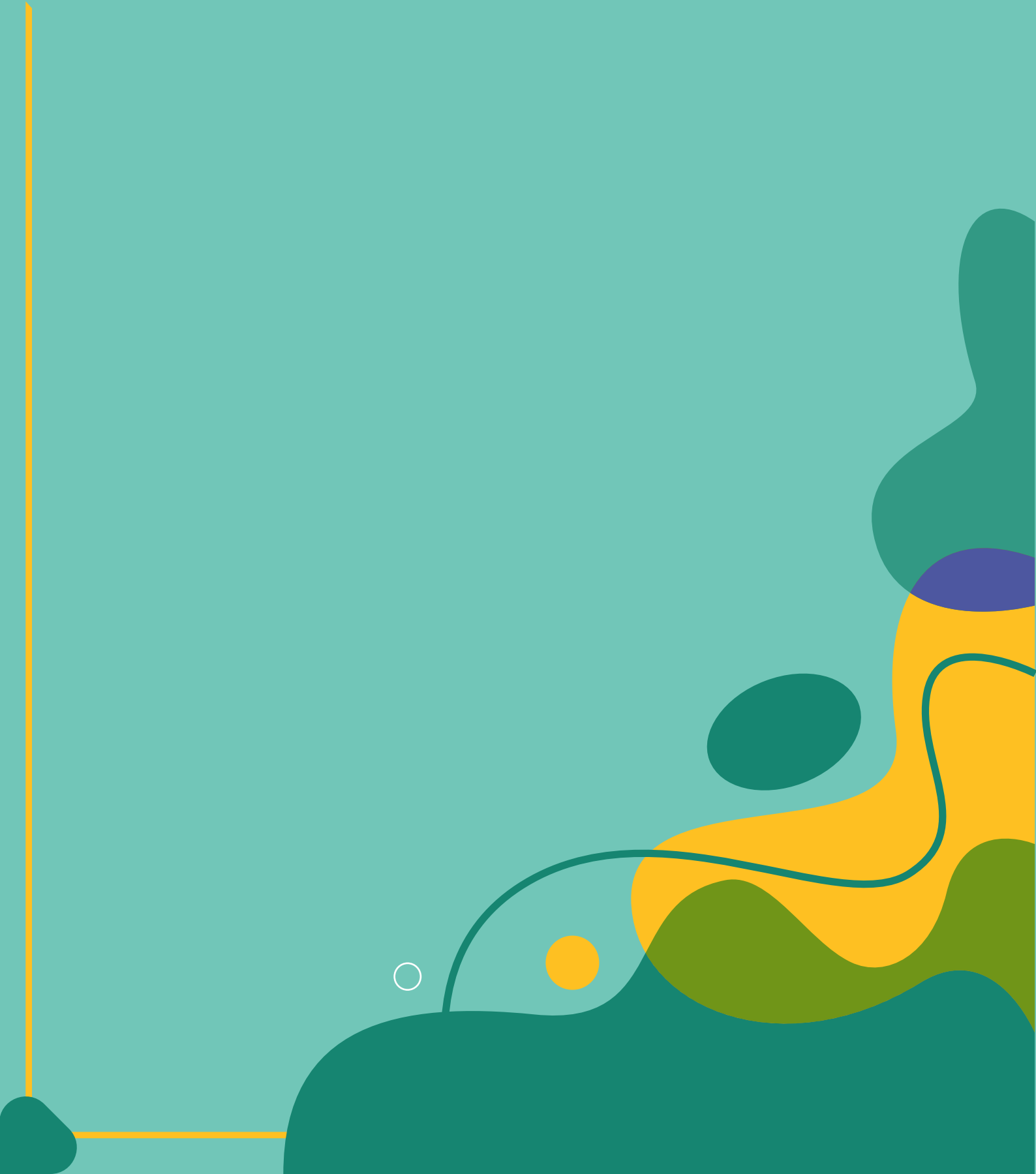
j) Shoqëroni grantet materiale me trajnim jo vetëm për aftësitë teknike por për marketing, buxhetim, shitje etj.

'Sigurohuni që trajnimi është mjaftueshëm i gjatë sa për t'i dhënë pjesëmarrësve mundësi të flasin' (Trajner nga OJQ Ferizaj)

k) Inkurajoni krijimin e rrjeteve e jo konkurrencën midis përfituesve të granteve ose trajnimeve.

'Ne duhet të rrjetëzohemi' (Udhëheqësi i OJQ-së në Ferizaj, duke i ofruar mentorim punëkërkesve)

Metodologjia

Informatat e dhëna këtu u mblodhën përmes:

- *Hulumtimit në zyrë përfshirë materialet e Caritasit me titull Luftimi i trafikimit të qenieve njerëzore: kapitalizimi i përvojës 9 vjeçare (2020) dhe Fuqizimi i të Rinjve dhe Grave drejt Punësimit në Ferizaj dhe Mitrovicë, dokumentet e projektit përfshirë kornizën logjike*

- *11 fokus grupeve*

- *17 intervistave individuale gjysmë të strukturuar (njëra në Zoom, të gjitha të tjerat fizikisht)*

- *Të dhënave specifike të nxjerra nga baza e të dhënave e projektit me kërkesë të konsulentit*

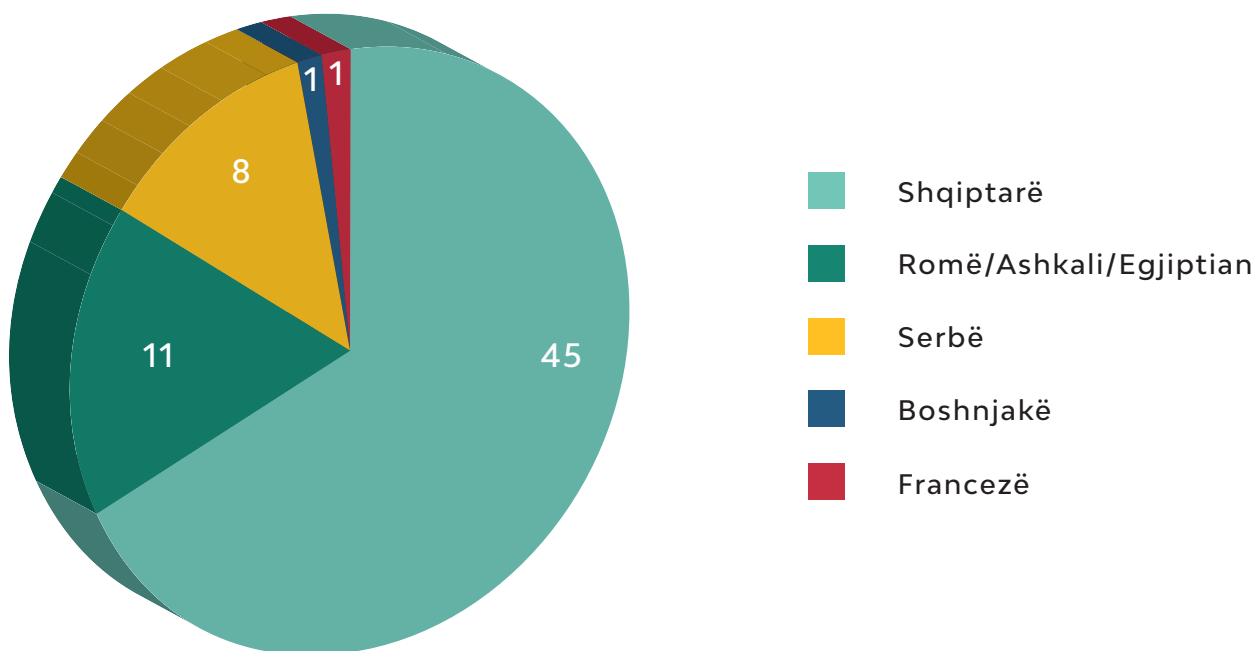
- *Drafti i raportit më pas u shqyrtua nga partnerët kryesorë në një punëtori. Plotësimet dhe përmirësimet e sugjeruara të cilat u propozuan në këtë **punëtori** u përfshinë më pas në versionin final.*

- *Proceset për mbledhjen e tregimeve u ndanë në një punëtori, si ngritje e kapaciteteve për stafin e Caritasit për projektet e ardhshme.*

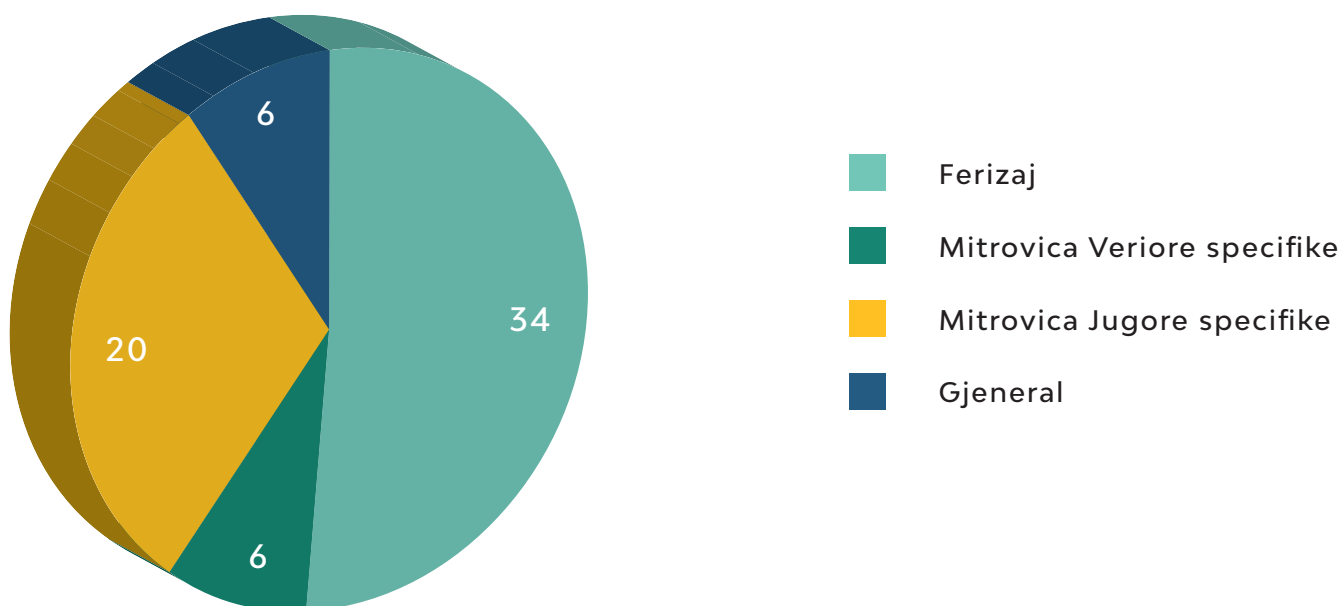
Intervistat dhe fokus grupet ishin strukturuar rreth pyetjeve të cilat mund të shihen në shtojcë. Një listë e sugjeruar e karakteristikave (p.sh. vendndodhja, gjinia, përvoja në projekt) për pjesëmarrësit për secilën intervistë u përgatit nga konsulentit. Stafi i projektit më pas identifikoi fizibilitetin e secilit grup dhe ftoi pjesëmarrësit adekuatë.

Gjithsej njerëzit e intervistuar = 66

Përkatësia Etnike

Fokusi Gjeografik

Gjinia

